

Analýza systému zelene
Zásady ochrany pamiatkového územia a ochranného pásma
Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry Plavecký Peter
2005

Vypracovala : Ing. Veronika Vágenknechtová

CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA

Historická zeleň, záhrady, parky, verejná zeleň (charakteristika súčasného stavu, genéza vývoja ak bol realizovaný výskum historickej zelene).

Zeleň Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry /PRĽA/ Plavecký Peter možno rozdeliť do troch skupín:

1. - zeleň na verejných priestranstvách výsadby pozdĺž komunikácii a vodných tokov s neobmedzeným prístupom verejnosti.
2. - zeleň vyhradená - slúži určitému účelu a prístup verejnosti je možný v určitom čase, ktorý je zverejnený na výveske - cintorín, okolie kostola a pod.
3. - zeleň súkromných záhrad, ktoré podľa využitia môžu byť
 - a - okrasné
 - b - úžitkovo okrasné
 - c - úžitkové

Obec Plavecký Peter, ktorá sa spomína už v 14. storočí má po obvode „návsí“ viac menej jednotnú stavebnú čiaru. Približne rovnaká veľkosť zastavanej plochy, dvora a za ním nasledujúcej úžitkovej záhrady svedčí o tom, že v určitom období bola minimálne okolo „návsí“ urobená nová parcelácia. Túto skutočnosť potvrdzuje priložená mapa z roku 1897, ktorá je zatiaľ najstarším grafickým podkladom s vyznačením kultúry na jednotlivých parcelách. Na tejto mape je okrem toho viditeľná aj skutočnosť, že väčšina domov nemala predzáhradku. Tieto sa začínajú vo väčšej miere objavovať pravdepodobne až v polovici 20. storočia.

Vďaka spomínanej parcelácii po obvode celej obce bol koncom 19. storočia prstenec vysokej zelene, ktorý ju chránil najmä pred silnými vetrami a vytváral určitú priaznivú mikroklímu pre celý intravilán. Charakter výsadiieb a druhové zastúpenie plodín pestovaných v prevažne úžitkových záhradách boli približne rovnaké. Pestovali sa tu predovšetkým ovocné stromy a zelenina pre potrebu rodiny a v menšej miere okrasné a liečivé rastliny. Toto zaručovalo aj farebne a štruktúrne jednotný a ucelený výraz celého zeleného prstenca okolo obce. Ucelený obraz vytvárali aj jednotlivé stavebné prvky /obytná časť, hospodárska časť/, ktoré boli približne zjednotené v rozlohe a vo výške objektu a v charaktere striech. Tento fenomén jednoty prírodného prostredia a stavebnej architektúry s dominantou kostola bol a čiastočne ešte aj dnes je viditeľný predovšetkým z juhovýchodnej strany obce z návršia nad pôvodným pasienkom.

Výsadba ovocného stromu pred domom pravdepodobne nemala pôvodne charakter predzáhradky, ale významne dotvárala toto prostredie. Vysádzali sa väčšinou o ovocné stromy s mohutným vzrastom ktoré boli dominantou návsi aj z juhovýchodného pohľadu na obec. Posledné jedince boli odstránené v čase vedenia vonkajších inžinierskych sietí. Predzáhradky s ovocným stromom a až na druhom mieste s prvkami okrasného charakteru sa objavujú až neskôr.

Výlučne okrasné záhrady sa v intraviláne Plaveckého Petra pôvodne nenachádzali.

Pozdĺž komunikácii mimo intravilánu boli miestami vysadené aleje, ale tie boli tiež prevažne z ovocných drevín.

Cintorín a okolie kostola sú plochami vyhradenej zelene. Ani v jednom prípade však v minulosti nešlo o riadenú výsadbu zelene.

VYHODNOTENIE ÚZEMIA Z HĽADISKA PAMIATKOVÝCH HODNÔT

PRLA Plavecký Peter bola zriadená predovšetkým na ochranu pôvodného charakteru sídla včítane plôch zelene, ktorú tvorili z väčšej časti úžitkové záhrady za domami. Z tohto dôvodu aj v ochrannom pásme je zastúpená prevažne zeleň súkromných záhrad, kde pôvodne ovocné stromy vytvárali okolo obce „ochranný plášť“ vysokej zelene. V súčasnosti tento plášť vysokej zelene by mal nenásilným spôsobom vytvoriť hranicu medzi zástavbou prevažne pôvodnej architektúry a novou zástavbou.

V súčasnosti je pôvodný prstenec vysokej zelene ochranného pásma miestami narušený novou výstavbou na pozemkoch pôvodných úžitkových záhrad a to predovšetkým pozdĺž južnej, juhovýchodnej a severozápadnej hranice intravilánu. Súkromné pôvodne úžitkové záhrady novopostavených ale čiastočne aj pôvodných objektov sa postupne menia na výlučne okrasné záhrady s vyšším percentuálnym zastúpením stálezelených a cudzokrajných okrasných drevín s pestrou škálou farebnosti listov počas vegetačného obdobia. Zároveň sa znižuje ich výšková úroveň a rozširujú sa zastavané priestory včítane vydláždených alebo vybetónovaných plôch. Tieto zásahy do značnej miery narušajú vzájomný vyrovnaný pomer stavebných a prírodných prvkov a jednotný charakter zeleného prstenca, ktorý by aj v budúcnosti mal zostať prirodzenou hranicou medzi novou a pôvodnou zástavbou.

Plochy predzáhradiek, ktoré v súčasnosti majú výlučne okrasný charakter sú oplotené a pravdepodobne sú súčasťou stavebného pozemku. Druhovú skladbu výsadiieb v rámci týchto plôch v ochrannom pásme ale aj v PRLA je tiež bohatá na nežiadúce cudzokrajné dreviny /tuje, cyprušteky, strieborné smreky apod./. Pre dotvorenie a prepojenie vysokej zelene na návsi s vysokou zeleňou ochranného pásma tu chýbajú vysoké listnaté ovocné, alebo okrasné stromy.

Vyhradená zeleň, do ktorej v obci patrí plocha cintorína a plocha okolo kostola, má charakter živelne upravovanej plochy, bez kompozičného zámeru a vhodne volenej druhovej skladby.

Verejná zeleň v dnešnom ponímaní t.j. verejne prístupné parky, alebo zeleň na námestí či na návsi, alebo pozdĺž tokov ako je to v tomto prípade, sa v pôvodnej štruktúre intravilánu nevyskytovala. Plochy medzi zástavbou a komunikáciou boli pravdepodobne obecné, ale k výsadbám ovocných stromov ako vysokej zelene, došlo až začiatkom 20. storočia. V súčasnosti do tejto kategórie môžeme zaradiť len menšie plochy v okolí upraveného potoka v ochrannom pásme a plochy v okolí bytoviek v západnej časti ochranného pásma.

ZÁSADY OCHRANY, OBNOVY A PREZENTÁCIE HODNÔT PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA A JEHO OCHRANNÉHO PÁSMA

V záujme skvalitnenia ochrany, obnovy a prezentácie PRLA Plavecký Peter a zachovania jej výrazu je potrebné postupne realizovať nasledovné:

1. - v celej obci vykonať postupnú kabelizáciu inžinierskych sietí s ponechaním zeleného pásu pre výsadbu vysokej zelene, ktorá bola súčasťou obce pred jej elektrifikáciou, kanalizáciou, vodovodom a telefónom

2. - pozdĺž regulovanej časti potoka Hrudky v rámci ochranného pásma PRLA v spolupráci s CHKO Záhorie so sídlom v Malackách je potrebné obnoviť brehové porasty

3. - pre plochu PRLA a ochranného pásma dať spracovať generel zelene, ktorý na základe spracovaných zásad doporučí druhovú skladbu úžitkových a okrasných drevín pre celý vymedzený priestor včítane súkromných záhrad

4. - Pre plochy vyhradenej zelene /cintorín, okolie kostola/ musí byť spracovaný samostatný projekt výsadby s presnou druhovou skladbou domácich okrasných drevín

4. - v záujme obnovenia pôvodného charakteru výsadiel zelene na návsi a ostatných verejných priestorov je potrebné pre tieto plochy dať spracovať samostatný projekt výsadby. Jestvujúca druhovo nevhodná zeleň /smrek pri cintoríne/ bude ponechaná na dožitie

5. - tak ako v obci a na vyhradených plochách zelene, ani v predzáhradkách domov v ochrannom pásme by vo výsadbách nemali byť použité dominantné stálezelené a farebne pestré listnaté druhy stromov a krovín. Ako náhrada za pôvodné ovocné dreviny môže byť použitá ich okrasná forma

6. - tak ako v obci aj v ochrannom pásme PRLA jarke na prebytočnú povrchovú vodu pri verejných komunikáciách je potrebné obložiť prírodným kameňom namiesto použitých betónových dlaždíc.

7. - ploty predzáhradiek a záhrad sú výlučne mechanickou zábranou pre vstup na pozemok a nesmú vytvárať optickú zábranu pre vnímanie okolitého prírodného prostredia. Výnimkou je upravovaný živý plot. Nepripustné sú plné murované alebo drevené ploty v dĺžke viac ako cca 5m. U objektov zapísaných v ÚZPF musí byť obnovený pôvodný charakter oplotenia alebo jemu materiálovo a vizerovo zodpovedajúci náhradný plot vo výške, ktorá zo strany verejnej komunikácie nebude brániť pohľad na objekt

8. - vo výsadbách na verejných priestranstvách vysádzať výlučne listnaté dreviny okrasné aj ovocné - jablone, hrušky, čerešne, orechy, nepoužívať farebné varianty a pyramídálne formy tak ako aj novodobé šľachtence

9. - novostavby umiestňovať tak, aby medzi pôvodnou zástavbou a novostavbou zostala plocha vysokej zelene pôvodnej záhrady. Novostavby v ochrannom pásme pozdĺž juhovýchodnej hranice PRLA zjednotiť vo výške tak, aby zostal pohľad na obec z juhovýchodnej strany čo najviac ucelený.

10. - zároveň s projektom novostavby, alebo prestavby domu nachádzajúceho sa v PRLA a v ochrannom pásme musí byť na základe vyššie uvedených princípov ochrany obnovy a prezentácie spracovaný projekt zelene a oplotenia

11. - v záujme prezentácie PRLA rozšíriť cyklotrasu do priestorov so zaujímavými pohľadmi na celú obec a jej okolie.

Vypracovala : Ing. Veronika Vágenknechtová